

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Valerii Reginaldi Bvrgvndi Seqvani E Societ: Iesv,
Praxis Fori Poenitentialis**

Ad Directionem Confessarii, In Vsv Sacri sui muneris ...

Regnault, Valère

Mogvntiæ, 1617

Cap. 4. De obligatione ad restitutionem ratione rei iniuste acceptæ,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78322](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78322)

auferatur, dicitur lata culpa: sin relinquatur in cubiculo sed aperto, & auferatur, dicitur leuis culpa: sin demum relinquatur in cubiculo clauso, sed non satis circumspicte obseruato, dicitur culpa leuissima.

Quartum est: illum qui tenetur ad restitutionem ratione rei iuste acceptae, posse tribus modis rem illam accepisse: nimirum vel in suam tantum utilitatem propriam, vel tantum in utilitatem dantis, vel in utilitatem utriusque: de quo Nauarr. in seq. n. 184.

Quintum est: culpam quandam esse antecedentem, id est, quae antecedit amissionem rei: ut eam qua quis rem alienam transfert in usum alium, quam conuentum fuit: ut si equum ad proficiscendum Lutetiam conduxit, & proficiscatur Louanium: atque in itinere equus amittatur; quandam vero esse comitantem, id est, quae comitatur ipsam rei amissionem.

19. Quibus ita positis ad regulas antea traditas adduntur quatuor. Sexta igitur regula est: Quando culpa praecedat amissionem rei iuste acceptae, accipiens tenetur refarcite damnum: etiam si id (quod Nauarr. expressit in eodem cap. 17. num. 179.) contigerit casu. Haec ex eo confirmatur, quod possit contra ipsum agi actione furti, per legem quintam ff. Commodati. Nota tamen intelligendam esse, quando sic vitens re alterius, nouit esse contra voluntatem ipsius: si enim probabilissimè crederet ipsum esse contentum vt sic vitatur, non teneretur de damno, si talis res sine eius culpa pereat, aut deterior fiat prout Nauarr. notat in sequent. numero 183. Et patet ex lege Qui re suo commodata ff. De furtis. Dixi, Probabilissimè quoniam alioqui usus est illicitus: nisi animum habuerit compensandi damnum si quod sequeretur.

20. Septima regula: Qui accipit rem in suam tantum utilitatem (quod contingere solet vt plurimum in commodato) tenetur ad restitutionem totius: non solum quando res ex dolo aut ex lata culpa, verum etiam quando ex leui vel leuissima perit. Ratio est, quia rem alienam accipiens propter suam tantum utilitatem debet illam diligentissimè custodire. Non est autem audiendus Sotus in lib. 4. De iustis, & iure, quest. 7. artic. 2. circa 3. conclus. cum negat commodatarium teneri de culpa leuissima, quasi obligatio ad restitutionem requiritur peccatum mortale. Item cum illum cuius culpa res commodata vel deposita amittitur, negat teneri ad restitutionem totius rei amissa: quasi teneatur tantum ratione culpa quae non est semper magna sed aliquando minor, atque etiam minima. Non est inquam audiendus, quia illum priorem teneri de culpa leuissima, expressè habetur ex cap. vnico De commodato. Hunc verò posteriorem, teneri in solidum seu ad restitutionem totius, habetur ex leg. 5. ff. Commodati §. finali. Quod & probatur quia quo iure ex culpa leui censetur quis obligatus ad partis restitutionem, censendus est obligatus ad restitutionem totius: cum non ex parte sed ex toto damnum intulerit: fundamentum autem eiusdem Soti, Nauarrus consequenter in numero 184. euertit: iniquens eam obligationem non esse spectandam ex peccato iniustae acceptionis, sed ex vi & natura contractus facti in bonum accipientis. Adde & exijs, quae de illo supra definitur.

21. Octaua regula: Qui accipit rem in utilitatem solum dantis, vt plerumque fit in deposito, non tenetur ad restitutionem: nisi ipsius doli aut lata culpa interuenierit. Haec habetur ex leg. 1. §. Is quoque ff. De obligationibus & actionibus. Et confirmatur, quia nemo cum tanto suo periculo velit rem alterius seruare; & debet imputari alteri si rem suam non commiserit depositario diligentissimo.

22. Patitur autem haec regula exceptionem in duobus casibus: in quibus ex Nauarr. in praedent. num. 181. ad restitutionem erit obligatio ob leuem culpam; non tamen ob leuissimam; aut casum fortuitum: nisi mora praecesserit in reddendo acceptum, aut interuenierit pactum, quod ad id obligaret. Alter est, cum quis accipit mercedem, vt custodiret depositum; tunc enim tenetur diligentius custodire. Alter verò cum quis ad custodiendum obtulit se vltro ob solam suam propriam utilitatem. Secus autem si ex liberalitate, vel amicitia: quia tunc tantum tenebitur de lata culpa, prout habet Nauarr. ipse.

Aduerte obiter personam conscientiae timoratae cum solent studiosè sibi à peccato cauere: non debere facillè de lata culpa damnari: sed illud in quo deliquisse apparet, tribui inaduerentiae naturali, aut ignorantiae inculpabili alicuius subtilitatis: quae rationem peccati excludant, & inducant rationem casus fortuiti excusantis à restitutione.

Nona regula: Quando aliquis in utilitatem accipit, tam suam, quam dantis, vt in locationibus & pignorationibus plerumque contingit, vt reque de culpa lata & leui tenetur: sed neuter de leuissima. Ratio est, quia ex contractu cum altero, utilitas sua quaeri potest, vt iniuria illius vitari debeat magna diligentia. Vide Syluestrum in verbo Locutio quaestio. 17. vbi addit ex Hostiensis, eandem esse rationem, siue res accepta pereat culpa eius qui accipit, siue culpa eorum, quorum opera implebitur.

CAPVT IV.

De obligatione ad restitutionem ratione rei iniuste acceptae.

SVM MARI VM.

- 24 Res iniuste accepta restituenda est eadem numero, si extet.
- 25 Idque statim ac cognoscitur aliena esse, nec vendi potest, etiam empta bona fide.
- 26 Mens rem alienam intentione reddendi eam domino restituendi pretium.
- 27 Fructus quoque rei restituendis: & illorum diuisio in naturales, industriales, & mixtos.
- 28 Obligatio eius qui rem alienam vendidit bona fide.
- 29 Non iustificare ei, cedere domino actionem, quam habet in priorem venditorem.
- 30 Ab obligatione restituendi excusans praescriptio, & usucapio.
- 31 Quando excusetur à restitutione qui rem alienam usu consumptibilem à fure accepit bona fide.
- 32 Qui rem alienam accepit mala fide tenetur non modò eam restituere, sed etiam omne damnum eam illius carentia domino secutus, refarcire.
- 33 Quis censendus sit accepisse mala fide.
- 34 Idem quidque tenetur ad restitutionem fructuum.
- 35 Bona fidei possessor, si apud ipsum res iniuste accepta perit, tenetur tantum restituere illud, in quo ex illa factus est locupletior.
- 36 De vendente bona fide rem iniuste acceptam.
- 37 De eo qui cibum ex tali re sumpsit bona fide.
- 38 Possessor bona fidei habens fructus rei iniuste acceptae, siue hac adhuc extet apud ipsum, siue non: siue factus sit locupletior, siue non: tenetur illos restituere.
- 39 Si nullos habuit, etiam sua culpa, non tenetur ad eorum compensationem.

Quatuor sunt regulae ex quibus iudicium ferri potest de obligatione ad restitutionem ratione rei iniuste acceptae.

Obligatio cum res bona fide accepta est iniuste.

Prima est, quam attigerunt Syluester in verbo Restitutio 3. quaest. 7. Caietan. eodem verbo cap. 1. Medina in Cod. De rebus restituendis quaest. 10. concl. 2. Si is qui tenetur ad restitutionem ratione rei iniuste acceptae, eandem numero penes se adhuc habeat, tenetur ipsammet restituere, vbi compererit fuisse iniuste acceptam, etiam si habuerit illam bona fide, ignorando ve iniuste accepit, aut probaliter fuisse iniuste acceptam: vt si quis equum quem furatus est vendat alteri ementi illum bona fide: vbi ipse emens rescierit furtiuum esse, tenetur ratione rei iniuste acceptae, illum restituere proprio domino, & pretij acturam facere, si à fure illud recuperare non possit. Haec patet ex lege 2. Cod. De furtis. Et confirmatur: quia verus dominus nihil iuris circa talem rem amisit ex eo, quod per alterius malitiam sit in eum statum adducta. Vnde in tali euetu vnicum superest remedium possidenti, vt de euisione agat cum eo à quo emit.

Aduertenda sunt autem quaedam pro praxi istius regulae, quae Petrus à Nauarr. in lib. 3. de restitut. cap. 4. part. 3. aliis citatur, magna ex parte persequitur. Primum est (de quo ille dicitur. 1.) Eum qui bona fide rem alienam habet, teneri illam restit-

restituere domino cum primum nouerit esse alienam; alioquin enim vere esset fur, tenereturque ad restitutionem, non solum ratione rei iniuste acceptae: sed etiam ratione iniustae acceptionis: quia iniusta detentio tantumdem est, quod ad mores atinet, ac iniusta acceptio. Neque amplius esse de illo, ut de bona fidei possessore iudicandum; patet per illud in cap. Si uirgo 34. *quest. 2.* quod tamdiu bona fidei possessor quisque dicatur, quandiu se posse lere ignorat alienum: cum vero sciuerit, negab aliena possessione recessit, tunc male fidei possessor perhibebitur, tunc iuste iniustus vocabitur.

Vade colliges eum qui scit rem quam habet alienam esse, quamuis bona fide acceperit, non posse illam vendere: sique vendat, teneri ad pretij restitutionem tanquam male fidei possessorem; de quo in seq. *regula.* Similiter colliges eum qui fuerit in mora; quia scilicet non uale cum potest rem domino reddere, teneri eandem rem in sua potestate per eundem restituere, perinde ac male fidei possessorem. Neque refert, ut addit idem auctor, quod res in publico foro empta sit: quia contra iustitiam, ac ius naturale est cognito vero domino eam ipso inuito retinere. A cuius iuris violatione ignorantia non excusat, cum ipsum sit naturali lumine notum. Necetiam excusare potest statutum in contrarium: cum tale non nisi iniquum possit esse.

Secundum est, de quo Sylu. & Couar. ille in verbo *Restitutio 3. quest. 7. dicto 4.* & sic ad regulam Peccati in initio tertiae partis num. 5. Eum qui sciens rem esse alienam emitant, eo reddendi domino, posse pretium quod dedit ab eodem domino ex gere, nec aliter rem ipsam reddere. Ratio est, quia cum negotium illius gesserit utiliter, non est conscientium ut detraherent inde sentiat: dummodo tamen eiusmodi rem dominus non possit aliter recuperare, atque pretio minore quam ualeat redempta sit. Nam non uidetur alioqui uiliter ipsi domino collata. Quinetiam ut Syluester addit, talis dominus tenetur soluere expensas moderatas quas alter in ea re fecerit gerendo negotium ipsius. Quod Petrus à Nauarr. sub finem quartae dubitationis approbans, addit procedere etiam si res perierit, neque ad dominum peruenierit: cum aliter negotium ipsius gesserit. Verum tamen cum non possit de ipsius consensu, non uidetur ratio sufficiens esse ad obligationem exiustitiam.

Tertium de quo idem Petrus à Nauarr. in *preced. dubio tertio*, est; fructus rei alienae bona fidei possessore, perinde ac rem ipsam, restituendos esse: quia res domino fructificat. Sed notat inter fructus, alios esse naturales: quales sunt qui ex re nascuntur sine ullo labore, industria, uel expensis, ut herbae, glandes & caetera nascuntur in terra quae non colitur: itemque redditus annui censuum, iurium, & ca. ac etiam lucrum ex locatione instrumentorum aliorumque. Alios uero esse omnino industriales, quos res ipsa non parit, nisi ut subest humanae industriae tanquam instrumenta illos acquirunt. Eiusmodi est lucrum, quod comparatur negotiando pecuniâ, tridico, & quibuscumque aliis rebus tam immobilibus, quam mobilibus, eas emendo aut vendendo: tale enim, fructus est tantummodo industriae, quâ homo ipsidem rebus utitur negotiando. Similiter artefactum, quod quis conficit instrumentum alieno illud enim non est huius fructus, sed industriae & artis hominis eodem uentis. Alios denique esse fructus mixtos qui naturaliter quidam nascuntur ex re, sed ad iuncta humana industria. Tales sunt fructus agrorum qui coluntur. Itemque pretia locationis domorum, equorum, & aliarum rerum, quae humana industria requirunt ad fructificandam, seruando uita necessitatibus. Cumque haec ita sint: primi quidem & tertij generis fructus omnino restituendi sunt, sed deductis laboribus & expensis: secundi autem generis, non sunt restituendi, quia committeretur iniustitia, pretium accipiendo pro re, quae nullus est pretij, nempe pro fructibus rei, quae nullos profert. In cuiusmodi acceptione, ratio peccati uisuræ constituitur, prout plenius exponitur cum ex instituto de ea agitur in sequenti libro 23.

Quartum est, de quo idem auctor dubitatione 5. post Sotum lib. 4. *De iniuria & iure quest. 7. art. 2. vers. Quid autem iuris.* Eum qui bona fide rem alienam vendidit non manere obligatum domino eiusdem rei, nisi quo ad illud quo ex ea factus fuerit locupletior: ut si cum emisisset eam decem aureis, vendidit

quindecim. Probat ut quia talis non tenetur ad restitutionem ratione iniustae acceptionis, cum rem eiusdem si retinuerit, vendideritque bona fide; nec etiam ratione rei, cuius nihil apud ipsum est: nisi forte in aliquo sit ex ea factus locupletior: quod ipsum reddendum est domino, tanquam pars quaedam suae rei.

Aduerte uero obiter, eum quoque censendum locupletio rem factum, qui pretium rei alienae aut eandem rem impenderit in sumptus, quos statuerat nihilominus facere sine ex liberalitate sine ex obligatione. Nam inde factum est ut plus habeat in suis rebus quam alias haberet: quod est locupletio rem idcirco esse.

Quintum est, Eum qui bona fide alienum vendidit, teneri in pretio suam, reddito etiam pretio, indemnem seruare ubi sciuerit alienum esse quod vendidit. Probat ut quia non translatit rei dominium in emptorem qui propterea grauat onere restituendi. Vade cum venditur tenetur emptori sanam & securam facere rem venditam, ut patet ex toto titulo De emptionibus. Digestis: talis tenetur rescindere contractum, & emptori restituere pretium ab eo acceptum: perinde nimirum ac si uisum emisisset pro gemma, & bona fide alteriturus vendidisset: postea enim sciens falsitatem (quia estimationem accepit pro eo quod nihil ualebat) contractum rescindere seu emptori ipsi pretium reddere teneris.

Quod notans Sotus loco cit. colligit deinde ex dictis, quod si secundus emptor non compareat, neque sit metus, quod ab ipso repeteri debeat re, scum qui bona fide illam vendidit, postea sciens aliam fuisse, ad nihil teneri nisi ad illud quo ex ea factus fuerit locupletior. Similiter colligit eum qui bona fide in bello iniusto, quod iustum esse putauit, depredate est aliena, postea sciens non fuisse iustum, teneri restituere illa quibus factus est locupletior: non item ardes quas incendit, aut animalia quae occidit.

Colligit quoque Petrus à Nauarr. in fine cit. dubit. quintae, falsum esse, quod Nauarr. habet in Euchir. cap. 17. num. 8. venditorem liberari tam in foro conscientiae, quam in contentioso, si in emptorem cedat actionem, quam habet contra primum venditorem. Dicitur enim ipsum obligari ad securitatem rei venditae: immo ad redditionem pretij accepti, ad quam cogetur in tribunalibus, inquit Petrus à Nauarr. ibidem, exceptis aliquibus casibus quos habet Syluester in verbo Emptio *quest. 25.*

Sextum est, ex Soto in eod. *art. 2. vers. Exceperim*, iure praescriptionis, & usucapionis, bona fidei possessorem (male fidei non item) ita rei & fructuum dominium posse acquirere, ut quamuis conaperiat illam non fuisse suam, ad nullam restitutionem teneatur. Vbi aduerte ad lites interimendas iura concessisse; ut qui certo spatio temporis rem aliquam habuit ac si esset sua, licet uere non esset, acquirere dominium illius: quod spatium in rebus mobilibus est triennium & uulgo appellatur usucapio: in immobilibus uero decennium saltem, & dicitur praescriptio: de quibus dicendum est ex instituto in sequen. cap. 20.

Septimum est, quod idem Petrus à Nauarr. *uadit ad dubit. sexta.* Eum qui bona fide à fure accepit rem usum consumptibilem, ut pecuniam, uinum, oleum aut aliud eiusmodi non teneri ad illius restitutionem, si eam accepit ita mixtam cum alia rei eiusdem furis, ut discerni nequiret. Ratione ille tangit sub finem eiusdem dubitationis, quod talis res non sit amplius aliena, cum per dictam mixturem dominium illius translatum sit iure naturali in ipsum furem: ut pote dominium eius rei cum qua sic permixta est, ut nihil super sit, perinde ac si corrupta esset, unde alterius esse cognoscatur. Quare non tenetur ad restitutionem ratione rei iniuste acceptae, seu rei alienae. Nec etiam tenetur ratione iniustae acceptionis: quia accepit eam de uoluntate illius qui habebat eius dominium. Si uero talis res haberetur non permixta, ita ut ab aliis discerni possit perinde atque alla non consumptibilis usu, restituenda esset eadem numero. Quod si acceptam non permixtam permiscuisset cum sua, tenetur restituere illud quo factus est locupletior. Nec enim potest sufficiens adferri ratio excusandi a restitutione in tali casu.

Obligatio cum res iniuste accepta est mala fide.

32. **S**ecunda regula est, quam Sotus adhuc habet *ibid. versu De illo autem*. Si is qui ad restitutionem tenetur ratione rei iniuste acceptæ, acquisierit mala fide, non tantum illam restituere tenetur: sed etiam omne damnum quod ex illius carentia verus dominus interea passus est. Id quod non vsuenerit ei qui bona fide acquisierit. Nam etsi tenetur rem acceptam restituere iuxta regulam præcedentem: non tamen refarcire damnum ex illius carentia secutum. Ratio autem eius discriminis hæc est; quod malæ fidei possessor ad restitutionem obligetur non tantum ratione rei acceptæ, sicut possessor bonæ fidei: sed etiam ratione iniustæ acceptionis. Quandoquidem rem alienam habere mala fide, quocumque titulo accepta sit; siue emptionis, siue donationis, siue alio: perinde est ac furtum fecisse, contrectando iniuste rem alienam ut notat Medina in Cod. De rebus restit. sub initium quæst. decimæ. Quo fit videri malæ fidei possessor tenetur non tantum reddere id in quo factus est locupletior ex re aliena (sicut possessor bonæ fidei) sed etiam compensare omne detrimentum quod verus Dominus ex carentia suæ rei accepit. Itaque si quis mala fide accepit pecuniam qua verus dominus solitus erat negotiari, tenetur refundere lucrum ea de causa eidem domino cessans. Similiter si emit equum ablatum ab homine solito locare equos; non tantum tenetur eum dem equum suo domino restituere, sed etiam omne illud quod is lucratus fuisset ex locatione eiusdem equi sui: deductis tamen expensis factis in eo alendo, iuxta paulo post dicenda. Eadem ratione si verus dominus ob ablatam sibi pecuniam coactus est sub vsura mutuum accipere, vel maiore pretio quam fecisset, triticum emere, malæ fidei possessor tenetur ei talia damna refarcire, & sic de similibus.

33. Cæterum mala fide censetur is rem acquirere, qui scit eam esse alicui iniuste ablatam, aut id nescit crassa tantum ignorantia: ut quis censetur quando debebat meritò cogitare esse alienam: ex Syluest. *restitutio 3. quæst. 7. dicto 2.* ut quia publicanos excommunicationes aduersus talium rerum raptatores, vel tempus est belli, cum calix vel Missale, aut aliud eiusmodi à milite venditur: vel communitate dicitur rem eam furtiuam esse; aut etiam ex D. Anton. 2. par. tit. i. cap. 21. §. 16. eum super hoc, quod aliena esse possit propter suam fatuositatem & temerariam simplicitatem nihil cogitans, emit illam. Nam taliter nesciens perinde tenetur ac sciens cum nullam habeat iustam excusationis causam. Procedit autem istud, siue quis rem habeat proximè à furè, siue mediate, & ab eo qui iam est tertius vel quartus possessor, & sic in infinitum, ut notant Angelus & Sylu. ille *Restitutio 1. in verb. Emens num. 1.* & hic *Restitutio 3. quæst. 7. dicto 1.*

34. Intelligitur autem ex proposita regula: cum malæ fidei possessor tenetur ad compensationem damni, multo magis tenetur ad restitutionem fructuum, quos ex re sua dominus percepisset. Et ita habetur ex cap. Grauis De restit. spoliat. verumque est, ex Couar. ad regulam Peccatum, par. 2. §. 6. num. 4. non tantum quoad fructus naturales, & quoad mixtos, qui attentata communi industriâ perrepi potuissent: sed etiam quoad eos mixtos quos verus dominus percepisset secundum singularem suam industriam.

An autem possessor ipse malæ fidei tenetur restituere fructus quos ex re aliena acquisierit per suam singularem industriam, quæ excesserit non modo id quod communis, sed etiam id quod singularis domini industria efficere potuisset, idem author explicat; inquit teneat restituere eos, qui apud ipsum adhuc extant, vel ex quibus factus est locupletior: quia sunt ex re domini. Si vero nec extant nec ex illis factus est locupletior, non teneat: quia illud non pertinet ad compensationem damni, cum dominus non esset alias tale quid habiturus; neque ipsum tunc habeatur ab alio, etiam si aliquando habitum fuerit. Cui tamen rationi responderi potest illud quoque ideo pertinere ad damni compensationem: quia quo tempore tales fructus existerunt, domino rei fuerunt debiti; & iniuste, sicut & res ipsa, retenti ab alio: qui proinde tenetur eos pariter restituere; deductis tamen expensis factis; tum circa eosdem fructus in colligendo eos, conferuando & augendo: tum circa rem; si vel necessaria fue-

runt; ut cum sine illis ea periisset, aut deterior facta esset: vel certe fuerunt vitales, seu quæ eam reddiderunt fructuosiores. Non item si solum fuerint voluntariæ, seu ad voluptatem solum & ornatum sint factæ; ut in viridariis, picturis & id genus aliis consumptæ. De qua re videri potestiple Couar. ad Reg. Peccatum: par. 2. §. 6. num. 3.

Et addi, ex lege In fundo: De rei vindicatione; etiam si valor quo res excreuit superet expensas: non esse tamen plus deducendum, quam expensum sit: quia illud incrementum rei cedit domino eiusdem; Sin talis valor sit minor quam expensum sit deduci potest solummodo quantum expensum fuit: quia dominus non tenetur compensare tale damnum cui nullam dedit causam. Addi quoque potest ex eodem Couar. lib. 1. variar. resolut. cap. 3. num. 3. inter expensas peti posse iustum pretium laboris necessarj, vel vilis, quod dandum fuisset alteri, qui alioqui adhibendus fuisset ad eum tubendum pro conseruatione, aut melioratione rei. De fructibus autem mere industrialibus Sotus loco citato versu *Intellige autem*, expressit lucrum ex furtiua pecunia per industriam illius à quo iniuste detinetur, non esse restituendum. Quod pari ratione sentiendum est de alijs eiusdem generis, iuxta tertium notatum ad præcedent. regulam primam.

Obligatio cum res iniuste accepta perit.

35. **T**ertia regula est: Eum qui obligatur ad restitutionem ratione rei iniuste acceptæ, si res perit, vel amissa sit, vel non sit amplius in ipsius potestate, sed vendita, aut ad victum vel vestitum aut etiam inutiliter consumpta, aut ludo perिता; aut dono vel in elemosynam alteri data; aut alter alienata: siue per culpam suam siue nulla sua culpa: si quidem bona fide illam habuit; neque per dolum desit possidere. Eum inquam teneri tantum restituere id, in quo factus est locupletior, seu quod ipse sibi non conseruasset, nisi rem eiusmodi contrectasset. Sin habuerit mala fide, teneat totum rei pretium reddere ad compensare totum detrimentum quod passus est eiusdem rei domino ex illius carentia. In hac vno ore omnes Doctores (pluribus commemoratis lib. 3. De restit. cap. 4. par. 3. dubit. 1. infine) conuenire ait Petrus à Nauar. Quæ ex eo confirmatur: quod bonæ fidei possessor ad restitutionem teneatur tantum ratione rei alienæ quam possidet. In casu autem proposito non possidet eam, nisi quoad illud quo factus est ex eo locupletior. Possessor verò malæ fidei tenetur ratione iniustæ acceptionis: quæ perseuerat etiam per rem peritam: siue ex ea factus sit ditior, siue non; & siue ea perierit sua culpa, siue non: manente autem causa, manet & effectus ei necessarjò coniunctus: sicut cessante causa cessat & effectus.

36. Ex qua regula inferitur primò, quòd si quis bona fide à latrone rem accipiat titulo donationis, eamque vendat; teneatur pretium quod habet restituere domino: quoniam quoad illud locupletior factus est. Ita habet Caietan. in verbo restitutio cap. i. versu. Aduerte.

Inferitur secundò, quòd si quis bona fide rem à latrone emit, posteaque simili fide eam vendidit, non tenetur pretium reddere vero domino: si quidem vendidit eodem pretio quo emerat, aut certe minori: quia in hac parte, ut patet, non fuit factus locupletior: neque pretium ex re furtiua, bona fide receptum est furtiuum: ut rectè notat Sylu. *Restitutio 3. quæst. 7. dicto 3.* ex lege qui vas ff. de furtis. Quod si maiori pretio eam vendidisset, tunc ad plus illud restituendum teneretur; quia in eo factus est locupletior; nisi id ipsum plus pertineat ad industriam ipsius, non ad rei valorem: sicut censetur cum quis triticum furtiuum negotiando trāstulit ad locum in quo carius vendi cognouit; aut ex illo seminauit agrum suum: plus enim quod inde acquirit, est fructus industriæ suæ, non autem tritici, quod non erat natum tale quid proferre. Vbi obiter aduerte, non sementem, sed agrum in quo excipitur proferre fruges: quæ proinde non sementis, sed agri fructus dicuntur.

37. Inferitur tertio, quòd si quis bona fide inuitatus ad cenam de alieno vitulo comedit quidem sed tamen fecit consuetos sumptus cœnæ proprie in domo sua, non tenetur ad restitutionem: quia ex tali vsu rei alienæ non est factus locupletior. Si verò ob tale conuiuium pepercit sumptui, quem ob propriam cenam fecisset, teneatur ad restitutionem eius in quo factus

factus est locupletior (habeat ad se scilicet adhuc id quod alio-
qui consumpturus erat) non ad amplius: quamuis ipsum mi-
nus sit, quam illud quod de dicto vitulo comedat. Neque ta-
men si sit maius, tenebitur id ipsum totum restituere: vt Pe-
trus à Navar. in seq. dub. 2. ex eo probat, quod aliqui plus re-
stitueretur quam esset ablatum: ad quod ne quidem is, qui
mala fide accepit, tenetur; cum iustitia id non exigit.

Possent hoc loco pleraque alia similia exempla assignari,
quorum aliqua videri possunt apud Sorum in citato art. 2. *vers.*
Regula est iuris: qui bene notavit non esse quem iudicandum
fieri locupletior propterea solum, quod occasione do-
ni accepti statum mutauerit, in duendo se splendidius, aut vi-
uendo lautius: si que bona fide consumpsit id quod ex re
aliena sibi dono datum est. Satis est enim quod nihil amplius
quam aliqui haberet, ea de causa habeat, vnde locupletior
factus esse dicatur. Exempli gratia. Aliquis iniuste ad
splendidiusimum conuiuium, in quod bona fide consumpsit
res magni pretij, quas postea sciuit esse furtivas; solum tene-
tur restituere quantum consumpsisset ex suis propriis bo-
nis, si de talibus non comedisset. Similiter si quis vestem pre-
tiosam bona fide emit vili pretio, & post eam consumptam,
rescit esse alienam; tenetur solum restituere quantum ipse
expensisset in alia veste, nisi illam emisisset. Possessor autem
malæ fidei teneatur ad restituendum totum, quod de alic-
ho consumpsit, etiam si non erat aliqui tantum sumptum
facturus.

Obligatio cum fructus rei iniuste accepta extant.

Quarta regula est. Possessorem bonæ fidei habeatorem
fructus ex re iniuste accepta: siue banc adhuc habeat, si-
ue non: teneri illos restituere siue sit factus locupletior, siue
non. Hæc manifesta est ex eo quod Calet. expressit in verbo
Restitutio cap. 1. paulo ante finem: nullam differentiam esse
quoad restitutionem, inter rem alienam, & fructus rei alienæ:
cum fructus hoc ipso sint res alienæ, quod producti sint
à re aliena; vnde quia illi ad huius dominium pertinent, dum
quis eos non restituit, planè retinet alienum. Quod aduerte
locum habere: quantumvis dominus non esset ex tali re ta-
les fructus alias habiturus. Id enim non impedit quo-
minus pertineant ad eundem dominum, cuius conditio per
accidens in eo est melior effecta.

Cæterum si bonæ fidei possessor nullos fructus ex re ha-
bit, etiam suâ culpâ lata, non tenetur ad aliquam compen-
sationem: quia si aliqui provenissent, etiam sine sua industria,
& postquam illos percepisset, durante bona fide malè con-
sumpsisset, atque adeo in mare proiecisset, non teneatur ad
illorum restitutionem, vt hinc probatur; quia nõ datur talis
obligatio ratione iniustæ acceptiõnis, cum formaliter non
peccauerit contra iustitiam, excusante illum ignorantia: ne-
que ratione rei acceptæ, cum eam non habeat, neque factus
sit ex ea locupletior. In eo que distinguitur possessor bonæ fi-
dei à malæ fidei possessore.

CAPVT V.

*De questionibus que moueri possunt circa propo-
sitam obligationem.*

SVM MARIVM.

40. De questione, An is qui rem furtiuam emit, possit eam reddere
furi, ad recuperandum pretium a se datum: auctores & rationes in
vtramque partem.
41. Negatiua est tenenda, cum possessor fuerit malæ fidei, aut rem gra-
tioso titulo accepit.
42. Est locus excusationi ob facilitatem quâ dominus scitur eam recu-
peraturus, vel ob iuris ignorantiam excusabilem.
43. Cum possessor fuerit bonæ fidei, non videtur cogendus ad vnam po-
sitionem quam alteram partem sequendam.
44. Quid agendum sit possessori bonæ fidei, cum furem aut rei domi-
num inuenire non potest.
45. Permittens rem iniuste acceptam, sibi auferri ab eo qui dedit dum-
modo non offerat, liber est ab obligatione restituendi.
46. Quando malæ fidei possessor teneatur restituere rem in valore
quem habuit maximum, a tempore quo ipse fuit in mora restituend-
di.
47. Quando ad id non teneatur.

Valerij som. l. Pars II.

48. Ad restitutionem tenetur qui infert damnum quod alius eras illa-
turus, nisi ipse intulisset.

49. Qui rem accepit dubitans an esset aliena, vbi sciuerit alienam esse,
teneatur restituere tanquam malæ fidei possessor.

50. Sin postea sciuerit fuisse dantis, eam retinere potest: manente verò
dubio, teneatur veritatem diligenter inquirere, quam si detegerit ne-
queat, partem restituat secundum quantitatem dubij.

51. Qui non ab initio sed postea cepit dubitare, an res esset aliena, tene-
tur adhibere diligentiam ad intelligendam veritatem: quâ adhibi-
tâ si adhuc manes dubium, non teneatur restituere.

52. Accipere dono vel emere ab eo qui non est soluendo, non inducit
obligationem ad restitutionem, nisi res esset hypothecata creditoribus.

53. Tamen peccatum est, & illud cum obligatione ad restitutionem, si
fuerit cum sollicitatione ad dandum aut vendendum: aut rei quæ do-
nata est aut credito vendita, adhuc habeatur.

54. Si accepta sit & consumpta bona fide, non est obligatio ad illius re-
stitutionem.

QVÆSTIO I.

*An quo casu quis bonæ fide rem emit, comperiens postea esse alienam,
possit eam restituere illi à quo emit vsu suo pretium re-
cuperet, quod sit se aliqui amissu-
rum esse.*

Hæc magna habet difficultatem: de eaque sunt oppo-
sita Doctorum sententia: Nam Alen. 4. part. quæ. 86.
membro 3. Angelus Restitutio. 7. ver. Emens n. 1. Sylu Restit.
3. q. 7. dicto 1. D. Anton. 2. part. tit. 1. c. 12. §. 16. Nauar. in Ench.
cap. 17. num. 8. & 9. Gabriel in 4. distict. 15. q. 3. art. 3. dub. j.
quos Petrus à Nauarra lib. 3. cap. 4. part. 3. dubit. 4. sequitur,
affirmantem partem tenent. Potissimaque ratio ipsorum est,
quod emens rem aliquam bona fide, nullo iure teneatur cum
gravi suo incommodo eam reducere in meliorem statum,
quam erat cum sibi data est: Sed tunc erat in manibus latroni-
nis. Quando ergo periculum est, quod nisi eam reddat latroni,
amittet pretium, non tenebitur cum tanto damno eam
domino restituere: præsertim cum nihil peccauerit accipie-
do, aut retinendo, atque in pari casu innocentia, quique sibi
magis teneatur quam alteri.

Partem negantem verò, quodque domino facienda sit re-
stitutio, tenent Medina in Cod. De rebus restit. quæstio. 10.
Sotus lib. 4. de iust. & iure. quæst. 7. art. 2. Couar. ad regulam
Peccatum 3. part. in initio num. 3. & alii quos loco cit. Petrus
à Nauarra commemorat: & Ludonicus Molina sequitur De
iust. & iure tract. 2. disput. 722. ac propugnacriter. Funda-
mentum ipsorum est, quod si dominus rei sciat eam esse apud
possessorem bonæ fidei, potest prohibere ne eam latroni
tradat, & cogere vt sibi restituat: peccaretque idem possessor,
si id non faceret. Cum ergo ex natura rei, dominus ius istud
habeat, præsumendumque sit, dum ignorat statum rei suæ,
quod velit restitutionem sibi fieri non furi: sanè possessor fa-
ceret contra ius, si ei rem suam non redderet. Et certè si dum
res in eo statu est, possessor habeat ius illam reddendi furi ad
recuperandum pretium suum, non esset ratio cur eiusdem
rei dominus (immo & Index id facere postularus) possit pos-
sessorem ipsum ea ex parte prohibere, ac suo illo iure spolia-
re. Adde quod res in eo statu existens debeatur domino, non
autem furi: ideoque possessor non possit illam huic trade-
re ad recuperandum pretium suum: quod fur teneatur sine ta-
li traditione ei reddere: neque periculum illius perdendi, im-
minet aliunde, quam ex eiusdem furis malitia; cui vt obsta-
tur non licet ponere rem alienam in peiore statu quam sit il-
le, in quo de facto constituta est.

Cæterum de tota hac re videtur dicendum primò, malæ
fidei possessorem non posse rem alienam ei à quo accepit
reddere, ad recuperandum suum pretium, nisi certò sciret
eam esse nihilominus verò domino reddendam. Nam ratio-
ne acceptiõnis iniustæ qua participat in iniusta detentione, &
contractatione rei alienæ, teneatur ad restitutionem in soli-
dum non minus quam si domino eam primus furripuisset.
Quod si dominus ipse non inueniatur, facta diligenti in qui-
sitione, quidquid res valet deductis expensis circa eam fa-
ctis, dandum est, inquit D. Anton. in cit. §. 16. sub finem, pro anima
illius cuius fuit. Etenim talis possessor, vt ex Hostien. & Mo-

Ll naldo